

CHARISMA UČITELE

MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ ČVUT V PRAZE

SPECIALIZACE V PEDAGOGICE UČITELSTVÍ ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ

PEŠKOVÁ KLÁRA

2017/2018

Abstrakt

Závěrečná práce je zaměřena na problematiku charismatu učitele. Cílem práce bylo zjistit, zda a jak vnímají žáci na střední škole charisma učitele, jaké vlastnosti učitele považují za klíčové. Práce má teoreticko-empirický charakter. V teoretické části se opírám o nové publikační tituly především zahraniční provenience. V rámci empirické části bylo provedeno dotazníkové šetření na střední odborné škole. Pomocí realizovaného výzkumu jsem hledala odpovědi na otázky, jaké jsou osobnostní vlastnosti učitelů, kteří jsou respondenty vnímáni jako charismatičtí a zda žáci považují za charismatičtější rysy u pedagogů expertní znalosti, smysl pro humor a didaktické schopnosti. Hlavním výstupem empirické části je představení výsledků dotazníkového šetření, doplněných o deskriptivní statistiku a jejich interpretace. V závěru práce jsou načrtnuty náměty pro možné pokračování výzkumu charismatu učitele.

Klíčová slova

Charisma učitele, efektivní výuka, znalosti, osobnostní vlastnosti, humor, výukové metody

Abstract

The final thesis is aimed at the difficulties of teacher's charisma. The objective is to investigate whether and how the scholars perceive the teacher's charisma and what characteristics they deem essential. This work is of theoretical-empiric nature. The theoretical part employs up-to-date titles especially of foreign origin. The empirical part collects data based on high school questionnaire survey. The research is focused on answering the questions of what are the personality traits of teachers who are identified as charismatic and whether the teacher's expertise, sense of humor and didactic abilities are considered charismatic features by the scholars. The empirical part presents the results of the questionnaire survey complemented by descriptive statistics and their interpretation. Suggestions for a potential continuation of the teacher's charisma research are outlined by the end of the thesis.

Key words

Teacher's charisma, effective teaching, knowledge, character traits, humor, teaching techniques

Úvod

Charismatičtější vystupování je nepřehlédnutelnou složkou osobnosti, při výkonu pedagogické profese se stává velmi významnou a cennou předností, díky níž má učitel možnost snáze nadchnout žáky a vyvolat v nich touhu po vzdělávání. Charismatičtější učitel ztělesňuje pozitivní vzor, stává se pro žáky ideálem a často u nich vytváří kladný vztah k předmětu, oboru, škole.

Charisma je považováno za vlivný faktor efektivního učení. Pro zlepšení výuky je důležité, abychom se zaměřili na učitelovy vlastnosti, které jsou u žáků klíčové pro příznání charismatu konkrétnímu učiteli. Žák neočekává od učitele pouze kvalitní vědomosti. Pozornost žáků je věnována zejména osobnostním vlastnostem, kterými učitel disponuje a jeho didaktickým schopnostem.

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda a jak žáci střední odborné školy vnímají charisma svých učitelů, jaké vlastnosti učitele pokládají za klíčové a zda osobnostní rysy učitele ovlivňují jejich vztah k učení. Prohloubení poznatků o problematice charismatu na střední odborné škole může vést k intenzivnějšímu a efektivnějšímu rozvoji zprostředkování profesních znalostí, dovedností a schopností.

Výsledky

V rámci dotazníkového šetření byl sledován fenomén charismatu učitele pomocí 4 aspektů: osobnostních vlastností, vědomostí, humoru a vyučovacích metod.

Žáci zdůraznili osobnostní vlastnosti učitele na úkor didaktických schopností.

VĚDOMOSTI Určujícím faktorem charismatičtějších učitelů je jejich expertnost. Blok věnovaný vědomostem získal od žáků nejvyšší celkové hodnocení.

HUMOR Učitelé se smyslem pro humor působí sympaticky, zvyšují pozornost a kreativitu žáků. Humor je posuzovanými učiteli při výuce využíván jen omezeně.

OSOBNOSTNÍ VLASTNOSTI Žáci na charismatičtější učitelé ocenili, že je spravedlivý, zodpovědný a má vysoký morální kredit.

VYUČOVACÍ METODY Používání nových a netradičních postupů a prostředků se ukázalo jako nejslabší oblast charismatičtějších učitelů.

Svou představu o charismatu učitele žáci nejčastěji popisovali pomocí výčtu osobnostních vlastností.

Největší četnost dosáhla odpověď respondentů, kteří si s pojmem „charisma učitele“ spojují učitelovo chování ve vztahu k žákům a učitelův respekt svých studentů. Respondenti zdůraznili fakt, že způsob učitelova chování a především respekt vůči žákům, je pro ně rozhodujícím faktorem, který představuje charisma.

Empirické šetření přineslo také nepředpokládané genderové rozdíly ve vnímání charismatu učitele.

Žáci (muži) na zvolené střední odborné škole vnímali zastoupení charismatičtějších učitelů optimističtější než jejich spolužačky. Téměř jedna třetina žáků uvedla, že na jejich škole vyučuje přes 50 % učitelů s charismatem. Naopak 41 % dotazovaných studentek zastávalo názor, že charismatičtější učitelů na škole je méně než 25 %.

Závěr

Charisma není samostatně přímo měřitelné. Koncept charismatu je tvořen řadou proměnných, z nichž některé neumíme v jejich rozsahu plně postihnout. Jednotlivé aspekty charismatu však lze vyčlenit a rozdělit. Výzkum potvrdil, že pomocí takového přístupu lze pracovat na dílčích složkách a měřit je samostatně.

Závěrem uvádíme, že zásadní rozdíl mezi dobrým a charismatičtější učitelem spočívá především v tom, že charismatičtější učitel působí na emoce studentů, motivuje je a aktivizuje. K tomuto názoru dospěl již Zimbardo (1980) a v novějších výzkumech Newman (2005 a 2017). Charisma je nezpochybnitelnou kvalitou učitele. Žáci v hodinách charismatičtější učitele pracují s větším zájmem, díky motivaci podávají lepší výkony a často dosahují i lepších studijních výsledků.

TEACHER'S CHARISMA

MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE